

פְּתַח תַּפְתַּח אֶת יָדְךָ מִבֵּט עוֹמֵק עַל מִצְוֹת הַצְדָקָה

מטרות הפעילות:

- החניכים יערכו הכרות עם מושג הצדקה ביהדות.
- החניכים יתנסו באופן חווייתי במתן צדקה.

מהלך הפעילות

1. משחק פתיחה
2. לימוד מקור
3. שמונה מעלות בצדקה
4. סדנה בנתינת צדקה
5. סיכום

חלק א: משחק פתיחה

מחלקים את הכיתה לזוגות (המדריך ישמש כבן זוג במידת הצורך). אחד מבני הזוג מכסה את עיניו של חברו. תחילה מי שכוסו עיניהם צריכים ללכת בחדר בצורה חופשית, בעוד בני הזוג יושבים על הרצפה. מנסים לשדל אותם ללכת יותר ויותר מהר (יש לשים לב שאף אחד לא נפגע). אחרי כן מתירים לבן הזוג לכוון בהוראות מילוליות בלבד את בן זוגו. לאחר מכן מתירים להם לקחת אותם ביד ולהוביל אותם. בשלב הסופי מתירים להם להחזיק בכתף בן הזוג וללכת בצמוד אליו. בתום המשחק מחליפים תפקידים וחוזרים עליו בשנית.

מעבדים את המשחק בקצרה:

- איך היה המשחק? כמה יותר נהניתם, להיות מובילים או מובלים?
- איך היתה התחושה ללכת בלי שום עזרה? איך היה ללכת רק בעזרת ההוראות? איך היתה ההרגשה ללכת כשאוחזים בכתפי בן הזוג?

נשוב לדבר על המשחק בסיכום הפעילות.

חלק ב: לימוד מקור

מציגים את נושא הפעילות: היום נכיר את מושג הצדקה. ננסה להבין כמה שיותר לעומק מה זו צדקה, איך נותנים צדקה, האם כדאי לתת צדקה, והאם צריכים לתת צדקה לכל אחד.

לימוד מקור

בתורה מצאנו ציווי לנתינת צדקה:

כִּי יִהְיֶה בְּךָ אֲבִיּוֹן מֵאֶחָד אֶחֶיךָ, בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ, בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ. לֹא תֹאמַר אֶת
לְבַבְךָ, וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֶחֶיךָ, הָאֲבִיּוֹן. כִּי פֶתַח תִּפְתָּח אֶת יָדְךָ לוֹ, וְהֵעֵבֵט תֵּעֲבִיטְנוּ דֵי מַחְסָרוֹ
אֲשֶׁר יִחְסַר לוֹ. (דברים ט"ו)

מראים את הפסוק לכיתה, ועורכים חידון קצר על המילים הקשות:

- אביון- עני, חסר כל (אפשר לבקש מהחניכים לתת עוד מילים נרדפות, כמו דל או רש).
- תאמץ- לסגור, לכווץ.
- תקפוץ - לסגור, להדק.
- העבט תעביתנו- הלווה לו (פירוש המילה עבט הוא משכון, הכוונה היא לנתינת כסף תמורת עירבון של חפץ).

שואלים את התלמידים מה אפשר ללמוד ממקור זה. נקודות שחשוב להתייחס אליהם:

- האביון הוא אחיך. התורה מדריכה אותנו לראייה של החברה כגוף אחד, כמשפחה. אין אפשרות להגיד "זה לא נוגע לי". רש"י מפרש "אם לא תיתן לו, סופך שתהיה אחיו בעניות". כלומר שתהפך אתה בעצמך לעני. האם זה נשמע לכם הגיוני?
- האם מדובר במקור זה רק על נתינת כסף? (יש לכוון אותם לדייק מהמילים: "די מחסורו אשר יחסר לו"). אם זה לא רק כסף - תנו עוד דוגמאות לנתינה שיכולה להחשב לצדקה.
- בהקשר זה אפשר להציג את אמרת ר' יוחנן: "טוב המלבין שניים (מחייך) לחברו יותר ממשקהו חלב" (כתובות קיא:)
- נשים לב, שקודם אומרים לפתוח את הלב ורק לאחר מכן לפתוח את היד. מה זה אומר לדעתכם?

משחק - לא תקפוץ את ידך

מבקשים מכל התלמידים לקום ולהושיט את ידיהם קדימה (הידיים מקבילות לרצפה). עושים תחרות, בה כל אחד מנסה לסגור את הידיים בצורת אגרוף בכל יכולתו. תוך כדי כך שואלים אותם: איך הם מרגישים? האם זה נוח להם? האם רק הידיים מתאמצות או שעוד חלקים בגוף? אילו מחשבות עוברות להם בראש? האם הם רוצים להפסיק? אחרי כחצי דקה מתירים להם לפתוח את כפות הידיים ולהרפותם. מה הם מרגישים כעת? איזה מצב היה להם יותר נעים - כיווץ או הרפיה?

כיווץ היד והלב מוביל להסתגרות לא נעימה בתוך עצמנו, בעוד שנתונה והרפיה מובילות להקלה ולשמחה.

חלק ג: שמונה מעלות בצדקה

עד כמה הגענו להבנה כי ישנה משמעות לנתינת צדקה וראינו כי יש לכך מקור בתורה. אבל איך כדאי לתת צדקה? כמה כדאי לתת? האם יש בדבר זה דרגות?

הרמב"ם (רבי משה בן מימון) סדר את נתינת הצדקה בשמונה דרגות, מהמובחרת ועד לנמוכה ביותר (נספח ב). על בסיס דירוג זה בנוי המשחק הבא.

מחלקים לכל תלמיד כרטיסיה אחת או שתיים מבין 16 הכרטיסיות (נספח א). הכרטיסיות מחולקות לשתי קטגוריות: מעלות הצדקה של הרמב"ם וספורי צדקה המתארים את המעלות. ראשית, על כל אחד למצוא את בן הזוג האוחז בכרטיסיה המתאימה לשלו, כך שהתלמידים יצרו את ההתאמה בין דברי הרמב"ם (כותרת) ובין המקרה המתואר. לאחר מכן, כל הקבוצה צריכה לדרג ביחד את שמונה מעלות הצדקה מהמדרגה הנמוכה ביותר ועד למדרגה הגבוהה ביותר (אפשר לתת להם זמן מוגבל של שתי דקות בכדי לעורר עניין). לבסוף משווים את הסדר שלהם עם הסדר של הרמב"ם.

שאלות לדיון:

- המדרגה הכי נמוכה היא נתינה בפרצוף חמוץ. האם יתכן שאתן תרומה גדולה מאוד, ואף על פי כן היא תחשב לצדקה במדרגה הנמוכה ביותר?
- מדוע לעזור למישהו לעמוד על רגליו ולהיות עצמאי זו המדרגה הגבוהה ביותר?
- מדוע זו מדרגה גבוהה יותר של צדקה כאשר המקבל לא מכיר את הנותן? (אפשר בשלב זה להציג את המושג "מתן בסתר" ולדבר עליו).
- בארבעת המדרגות הנמוכות יותר הנותן והמקבל מכירים. מכאן שטוב יותר כשאין הכרות בין המקבל והנותן. עם זאת, דווקא במדרגה הכי גבוהה יש הכרות בין שניהם. איך זה יכול להיות?

חלק ד: סדנה בנתינת צדקה

מספרים את הסיפור הבא בשפה פשוטה. למעוניינים, ישנם עוד סיפורים בנספח ג:

נספרים על רופא אחד שקראו לו אבא אומנא. בזמנו היו שניים מגדולי ישראל – אב"י ורבא. רבא זכה שפעם בשנה, בערב יום הכיפורים, הוא ישמע בת קול מן השמיים, קול דובר אליו מן השמיים שאומר לו: "שלום עליכם!". אב"י זכה לכך כל ערב שבת! זו חוויה כל כך רוחנית ועמוקה. כשאומרים לך שלום מן השמיים, בעצם נותנים לך אישור שמיימי שאתה קיים, רצוי, חשוב ונחוץ. ובכן, אז נודע לאב"י, כנראה גם מהשמיים, שיש יהודי אחד שאומרים לו "שלום עליכם!" מן השמיים כל יום! והוא מאד התפלל, מי זה היהודי הזה שזוכה לכזו מעלה רוחנית שפעם בשבוע אומרים לו "שלום עליכם!" מן השמיים? וגילו לו, שמדובר באיזה רופא פשוט, לא אחד מגדולי ישראל, ושמו אבא אומנא. ועוד אמרו משמיים לאב"י: "אינך יכול לעשות כמעשיו של אבא אומנא. עם כל זה שאתה מגדולי הדור, יש דברים שעושה הרופא הפשוט הזה שאתה לא יכול לעשות אותם!". והגמרא מתארת לנו את חלק ממעשיו המיוחדים של אבא אומנא.

מעשה אחד שהוא עשה הוא, שהייתה לו מן קופה כזאת, שכל מי שנכנס למרפאה שלו לקבל טיפול היה חייב להכניס את היד לתוך הקופה. והעיקרון היה כזה: אם אתה בעל אמצעים, ואתה יכול לשלם על הטיפול הרפואי, אתה מכניס כסף לקופה. ואם אתה עני ואין לך אמצעים, אתה מוזמן לקחת כסף מהקופה. כלומר, המרפאה רוצה לתמוך בך. אבל אף אחד שמסתכל לא יודע אם אתה בעל אמצעים ואתה משלם על הטיפול, או להפך - האם אתה נזקק שנתמך על ידי הרופא הזה. כל אחד מכניס את

היד ואף אחד לא יודע, וכך אף אחד לא מתבייש. המעשה המיוחד הזה, המומחיות הזו בצדקה, באופן שלא תבייש את העניים, זיכתה את אבא אומנא בדרגה כל כך גבוהה בשמיים, שאפילו אביי לא היה יכול לזכות לה. ומדוע שאביי לא יוכל לעשות זאת גם הוא? כי אפילו אם הוא יעשה את זה אחרי שהוא שמע על זה, זה יהיה רק חיקוי, זה לא יהיה הדבר המיוחד שלו.

מעובד ע"י הרב ארז משה דורון מהגמרא בתענית כ"א:

אחד מהדברים שאנו יכולים להסיק מסיפורו של אבא אומנא, הוא כי חשוב להיות יצירתיים ומקוריים במעשי הצדקה שלנו. בכדי לפתח בתוכנו את הכישרון למקוריות בתחום זה, נשתתף בסדנה מעשית שתמשך במשך כל השבוע הבא: כל אחד מהתלמידים מקבל שלוש סוכריות. את הסוכריות אסור להם לאכול בעצמם (כדאי לתת לכל אחד גם סוכריה אותה הוא כן יאכל בעצמו), אלא עליהם לחלקן במהלך השבוע לאנשים שנראה להם שהכי צריכים אותן. הכלל החשוב הוא שלא מחלקים לחברים קרובים, אלא מנסים להסתכל החוצה, אל המנקה של ביה"ס, נהג האוטובוס, מוכר במכולת, קבצן ברחוב. לכל סוכריה מצמידים עם שדכן פתק קטן, בו הם יכולים לרשום מה שהם רוצים, ברכה נעימה או ציור יפה.

הערה: חשוב לדבר עם התלמידים על המשחק הזה ברצינות ולהגדיר אותו כשיעורי בית לשבוע הבא. בתחילת השיעור הבא יש להקדיש זמן לנושא.

חלק ה: סיכום

נותנים זמן לשאלות פתוחות. במידה ונותר זמן, רצוי וחשוב לדבר מעט על המצב כיום בארץ בכל הנוגע לצדקה, ארגוני חסד וכדומה (בשלב זה אפשר להכניס נימה אישית יותר של המדריך ושל החניכים).

נגענו על קצה המזלג במצוות הצדקה. חוינו בתחילת השיעור עד כמה עזרה בתחומים שאני "עיוור" וחסר בהם מועילה לי, עד כמה האחר יכול לפעמים להיות לי לעיניים. לאחר מכן נגענו במקור מספר דברים (אפשר להקריא אותו פעם נוספת), ודיברנו על החשיבות של מתן צדקה, על כך שכולנו חלק מחברה אחת ועל כך שצדקה לא מתבטאת רק בכסף.

מהרמב"ם למדנו איך נותנים צדקה בצורה מהודרת יותר. למדנו שעדיף לתת פחות אבל בפנים מאירות, מאשר לתת יותר בפנים חמוצות (גם החיוך עצמו הוא צדקה!). הבנו שהדבר הטוב ביותר הוא להקים מישהו על רגליו, לחזק אותו ולגרום לו להיות עצמאי, ולא רק לתת לו צדקה שתעזור באופן זמני בלבד, ובכך להשאיר אותו עם דימוי עצמי של נזקק. לבסוף דיברנו על אבא אומנא, והבנו כי צדקה יכולה להיות בסיס נרחב לעשיית מעשים טובים, יצירתיים ומקוריים.

רשימת ציוד

- 5 מטפחות
- 30 פתקים קטנים
- 40 סוכריות (טופי חשוב מאוד בגלל האוזניים של הסוכריה)
- חבילת צבעי פנדה + חבילת טושים
- שדכן וסיכות (לסוכריות)
- מקור דברים ט"ו
- כרטיסיות נספח א

נספח א: כרטיסיות (מסודר מהנמוך לגבוה) / פעילות צדקה

<p>יש בקניון דוכן עם אישה שמבקשת תרומות לבניית מוסד לנפגעי נפש. יום אחד היא התיישבה עלי חזק. למרות שלא היה לי כח לשמוע היא דיברה איתי בלי סוף. האמת שלא רציתי בכלל לתת לה, אבל בסוף בגלל שיש לי לב טוב הוצאתי שטר של 50 שקל, דחפתי לה אותו ליד ואמרתי לה: "תקחי את הכסף הזה ותפסיקי להטריד את האנשים בקניון. הם באים להנות, לא לשמוע על מסכנים כל הזמן".</p>	<p>שיתן לו בעצב</p>
<p>חבר שלי, רוני, ביקש ממני עזרה לקראת המבחן בחשבון. אם לא אעזור לו הוא ישאר כיתה. הוא ביקש ממני שאלמד איתו כמה שעות השבוע. האמת שיש לי את הזמן הזה, אבל למי יש כח להקדיש עכשיו כל כך הרבה שעות. החלטתי בסוף לעזור לו רק שעה, אבל בשעה הזאת אני הכי נחמד אליו, ומשתדל באמת לעזור לו.</p>	<p>שיתן לו כחות מן הראוי בסבר פנים יפות</p>
<p>יש לי חברה שתמיד מתבאסת על הבגדים שהיא קונה, ואומרת לי תמיד כמה אני מתלבשת יפה. ביום שלישי היא ביקשה ממני שאבוא לעזור לה לקנות בגדים בקניון. ישר הסכמתי! אמנם זה לקח הרבה זמן, אבל מאוד שמחתי לעזור לה, ובאמת בחרנו לה יחד בגדים שנראו נהדר.</p>	<p>שיתן לו אחר שישאל</p>
<p>יום אחד ראיתי חבר מהכיתה, שאיך שהוא פתח את שקית האוכל הסנדוויץ' שלו נפל על הרצפה. במקרה באותו יום הכנתי לעצמי את הלחמניות לביה"ס והכנתי לי שתיים. ממש שמחתי שאני יכול לעזור, ניגשתי אליו ואמרתי לו "אח שלי לא נורא, במקרה יש לי עוד לחמניה עם טונה, בוא נאכל יחד".</p>	<p>שיתן לו בידו קדם שישאל</p>
<p>קראתי בעיתון על מישהו ממש צדיק. קוראים לו אלי ישראלי, והוא בכלל גר בחוץ לארץ. הוא בנה אצלנו בעיר מתנ"ס לכל ילדי השכונה, ובעצם רק בזכותו יש לי היום תעודת בגרות, בגלל השיעורים הפרטיים שקיבלתי במתנ"ס. הדבר הכי מיוחד זה שהוא אף פעם לא ביקר כאן! הוא אומר שמספיקה לו הידיעה שהוא עוזר לאנשים. חשבתי אפילו לכתוב לו מכתב ולהודות לו.</p>	<p>שידע העני ממי נטל ולא ידע הנותן למי נתן</p>
<p>יש לנו בשכונה משפחה ממש ענייה שאנחנו יודעים שאין להם כסף. בראש השנה האחרון אבא שלי ואני נסענו אליהם לבניין, עלינו לקומה השלישית בה הם גרים, ואבא שלי כשוט השחיל מעטפה עם תלושים של 500 שקל מתחת הדלת שלהם עם ברכה של "שנה טובה". רצנו למטה כמו מטורפים, ואני חושב ששמעתי את הדלת נפתחת מאחורינו. מאז כשאני רואה את האמא שם תמיד יש לי שמחה בלב.</p>	<p>שידע הנותן למי יתן ולא ידע העני ממי לקח</p>
<p>יש לי מנהג קבוע שלמדתי מיהודות. למדתי שצריכים לקחת מהכסף שלך ולתת לעניים בין 10% ל 20%. אהבתי את הרעיון. אני מקבל כל חודש 400 שקל מההורים. אז החלטתי שמעכשיו 50 שקל אני שם בצד בשביל מי שבאמת זקוק לזה. את הכסף אני נותן להיים, שהוא שכן שלי שאפשר לסמוך עליו שהוא יתן את זה לאנשים שזקוקים לכך. הוא מנהל הוסטל למחוסרי בית במרכז העיר, ואני בטוח שהוא יודע לחלק את הכסף נכון.</p>	<p>הנותן צדקה לעניים ולא ידע למי נתן ולא ידע העני ממי לקח</p>
<p>יש בכיתה המקבילה מישהי שחלשה מאוד בלימודים. לא האמנתי שהיא תצליח בבגרויות שיש בסוף השנה. החלטתי שאין דבר כזה! אני לא רוצה שהיא תהיה עצובה וכל הביטחון העצמי שלה יירד לכל החיים. לכן, כבר בתחילת השנה אמרתי לה שקשה לי ללמוד לבד (למרות שזה לא הכי נכון), ואני רוצה שהיא תהיה בת זוג שלי ללימודים כל השנה עד הבגרויות. עכשיו אנחנו חצי שנה אחרי והיא ממש השתפרה בלימודים. אני לא יודעת אם היא תהיה מצטיינת, אבל אני בטוחה שהיא לפחות תעבור את הבגרויות.</p>	<p>המחזיק ביד ישראל ונותן לו מתנה או הלוואה או עושה עמו שותפות או מוציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול</p>

נספח ב: העשרה למדריך

שמונה מעלות בצדקה לרמב"ם (הלכות מתנות עניים, פ"י, הלכות ז-יד):

שמונה מעלות יש בצדקה זו למעלה מזו:

מעלה גדולה שאין למעלה ממנה זה המחזיק ביד ישראל שמך, ונותן לו מתנה או הלוואה, או עושה עמו שותפות, או ממציא לו מלאכה כדי לחזק את ידו עד שלא יצטרך לבריות לשאול. ועל זה נאמר: והחזקת בו גר ותושב וחי עמך (ויקרא כה, לה) כלומר, החזק בו עד שלא יפול ויצטרך.

פחות מזה הנותן צדקה לעניים ולא ידע למי נתן ולא ידע העני ממי לקח; שהרי זו מצוה לשמה, כגון לשכת חשאים שהיתה במקדש שהיו הצדיקים נותנים בה בחשאי והעניים בני טובים מתפרנסים ממנה בחשאי, וקרוב לזה הנותן לתוך קופה של צדקה. ולא יתן אדם לתוך קופה של צדקה אלא אם כן יודע שהממונה נאמן וחכם ויודע להנהיג כשורה, כרבי חנניה בן תרדיון.

פחות מזה - שידע הנותן למי יתן ולא ידע העני ממי לקח. כגון גדולי החכמים שהיו הולכין בסתר ומשליכין המעות בפתחי העניים. וכזה ראוי לעשות, ומעלה טובה היא, אם אין הממנין בצדקה נוהגין כשורה.

פחות מזה שידע העני ממי נטל ולא ידע הנותן. כגון גדולי החכמים שהיו צוררים המעות בסדיניהם ומפשילין לאחוריהם ובאים העניים ונוטלין כדי שלא תהיה להם בושה.

פחות מזה שיתן לו בידו קדם שישאל.

פחות מזה שיתן לו אחר שישאל.

פחות מזה שיתן לו פחות מן הראוי בסבר פנים יפות.

פחות מזה שיתן לו בעצב.

נספח ג: סיפורים על צדקה / פעילות צדקה

שסכת שבת קנו, ע"ב:

ל' ר' עקיבא הייתה בת. אמרו לו הכלדיים (חוזים בכוכבים): אותו היום שנכנסת לבית החופה, מכיש אותה נחש והיא מתה. היה דואג על הדבר הרבה. אותו היום נטלה את המכבנה (=תכשיט לשער האשה), נעצה אותה בסדק (=שבקיר). קרה שישבה בעינו של נחש. בבוקר כשנטלה אותה, נסרך ובא הנחש אחריה. אמר לה אביה: מה עשית? אמרה לו: בערב בא עני, קרא בפתח והיה כל העולם טרוד בסעודה ואין שומע אותו. קמתי אני, נטלתי את מנתי שנתתם לי ונתתיה לו. אמר לה: מצווה עשית! יצא ר' עקיבא ודרש: 'צדקה תציל ממות' (משלי י"ב), ולא ממתה משונה אלא ממתה עצמה.

מסכת שבת קנו, ע"ב:

שמואל ואבלט (רש"י: שם חכם, נכרי וחזזה בכוכבים היה) היו יושבים, והיו הולכים כמה אנשים לאגם. אמר לו אבלט לשמואל: אדם זה ילך ולא יבוא, יכיש אותו נחש וימות. אמר לו שמואל: אם מישראל הוא - ילך ויבוא. עד שהם יושבים - הלך ובא. קם אבלט השליך את משאו לארץ ומצא בתוכו נחש שחתוך ומושלך בשני גזרים. אמר לו שמואל: מה עשית? אמר לו: כל יום היינו מטיילים ביחד ואוכלים (יחד). היום היה אחד מאתנו שלא היה לו לחם והיה מתבייש. אמרתי להם (לבני החבורה): אני אקום ואקח (את הלחם). כשהגעתי אליו עשיתי עצמי כאילו לקחתי ממנו כדי שלא יתבייש. (כלומר עשה כאילו הוא לוקח גם ממנו את הלחם בשביל הארוחה למרות שלא היה לו!) אמר לו שמואל: מצווה עשית! יצא שמואל ודרש: צדקה תציל ממות.

תלמוד ירושלמי, מסכת שבת פ"ו הלכה ט':

שני תלמידים של ר' חנינא יצאו לקצץ עצים, וראם אסטרוולוגוס אחד ואמר: שנים הללו יוצאים ולא יחזרו. כשיצאו פגע בהם זקן אחד, אמר להם: זכו עמי! הרי שלושה ימים שלא טעמתי כלום. והייתה עמם כיכר אחת, פרסו מחצה ונתנו לו. אכל והתפלל עליהם, אמר להם: כשם שקיימתם היום את נפשי כך תתקיים היום נפשכם. יצאו בשלום וחזרו בשלום. והיו שם בני אדם ששמעו קולו. אמרו לו: ולא כך אמרת: "שנים הללו יוצאים ולא יחזרו?" אמרו: יש כאן אדם שקרן, שאסטרוולוגיא שלו שקר! אף-על-פי כן הלכו וכשפשו ומצאו חכינה (נחש), מחצה בחבילה אחת ומחצה בחבילה אחרת. (כלומר חצי נחש אצל זה וחצי אצל זה) אמרו: מה דבר טוב עשיתם היום? סחו להם אותו המעשה. אמר: ומה אני יכול לעשות - ואלהים של היהודים מתפייס בחצי כיכר!

יוסל'ה קמאן קדוש- מפי שלמה קרליבך

בקרקוב יש קבר מיוחד, קצת לבד וקצת באמצע. קצת קרוב, קצת רחוק. ועל הקבר מונחת אבן, מצבה קטנה. וכך כתוב עליה: פה נטמן יוסל'ה קמאן קדוש... בערך לפני 400 שנה, בקרקוב, כל היהודים היו עניים מרודים, החיים היו מלאים רדיפות ונגישות, צרות צרורות, עוני ומחסור. רק יהודי אחד היה עשיר, הרבה כסף. יוסל'ה שמו. מעולם לא היה קמאן כיוסל'ה. ממש מעולם הוא לא נתן אף פרוטה אחת לאף יהודי אחד. אין לו לב. אין לו נשמה. אז, כמובן, שיהודי כזה כשהוא בא לבית כנסת, מי יגיד לו 'שבת שלום', מי יברך אותו 'שנה טובה'. הוא אדם לבד. כשהוא הולך ברחוב הילדים זורקים עליו אבנים. איזו בושה שיהודי כזה גר בקרקוב. אבל מה אפשר לעשות... פעם שומעים ה'חברה קדישא' שיוסל'ה חולה מאוד והוא בדרכו לעולמים. הם באים אליו לבקר את החולה, והם אומרים לו: יוסל'ה, אתה לא לוקח את הכסף איתך, זה ברור, אז תשאיר משהו בשביל העניים. מעולם לא נתת שום דבר לעניי קרקוב. תן לנו אלף רובל וזה יהיה בשביל הקבר שלך וניתן את זה לעניים. אבל, יוסל'ה בשלו... והוא אומר: אני לא יכול להרשות לעצמי לשלם אפילו חמישים רובל. ממש צחוק. והם אומרים: יוסל'ה, אם אתה לא נותן לנו חמישים רובל, אנחנו לא נקבור אותך. הוא לא מתפעל. והוא אומר: כל החיים אני עושה הכל בעצמי. אני אקבור את עצמי גם כן. אין להם כח. אדם כמה דקות לפני שהוא הולך לעולמים... לו... אין מה לדבר... הם רוצים לעזוב. פתאום, כנראה, זה הסוף של יוסל'ה, הוא בקושי אומר: 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד', ובטח הוא חושב על החמישים רובל... והוא מת. הוא איננו. הקהילה שמרה את ההבטחה. אנחנו לא נקבור אותך. הוא נפטר ביום ראשון בלילה ולא קברו אותו. ביום שני לא קברו אותו. ביום שלישי לא קברו אותו. ביום רביעי בלילה שכן אחד אמר לעצמו: ובכן, כמו שהגמרא אומרת 'היא מונח עד שיבוא אליהו?!' מישהו צריך לקבור אותו. יש לו אשה וילדים... באמצע הלילה, כדי שלא יראה אותו, הוא לקח אותו בעצמו, סחב אותו על עגלה, הביא אותו לבית הקברות כדי ששום אדם לא יראה אותו, וקבר אותו באיזה פינה.

ובכן, כאן הסיפור רק מתחיל.

באותה התקופה של הסיפור שלנו, הרב הראשי של קרקוב היה, כמובן, אחד צדיק קדוש ונשגב, מקובל אלקי, שמו רבי קלמן. ביום חמישי בלילה, עני אחד דפק על הדלת של רבי קלמן ואמר לו: רבי הקדוש, תנו לי כסף בבקשה לקנות אוכל לכבוד שבת קודש. -אשמח מאוד. אתן לך. אבל אני מכיר אותך כבר עשרים שנה, מה פתאום באת אלי היום? והוא אומר לו: דעו לכם רבי הקדוש, עשרים שנה כבר אין לי פרנסה. אך ביום חמישי בבקר, מישהו משאיר לי תחת הדלת השבורה מעטפה לכבוד שבת קודש עם עשרה רובל... אחרי כמה דקות בא עוד עני ואביון, והוא אומר: רבי הקדוש, אין לי כסף לקנות אוכל לכבוד שבת. - איפה היית בשבת שעברה? רבי, עשר שנים אין לי פרנסה. ביום חמישי בבוקר אני מוצא מעטפה לכבוד שבת קודש תחת הדלת השבורה שלי. לכבוד שבת קודש חמישה רובל. באותו הלילה, כל עניי קרקוב באו עם אותו סיפור: ביום חמישי בבוקר תחת הדלת השבורה, מעטפה לכבוד שבת קודש. לאחד - עשרה רובל. לאחד - חמישה רובל. לאחד - רובל אחד.

רבי קלמן היה שבור לב. איזה קדוש. איזה צדיק מקודש. איזה צדיק נסתר היה לנו. והוא שואל את העניים: ובכן, אני לא מבין, לך הוא נתן עשרה רובל, לך חמישה, מאיפה הוא מכיר אתכם? כל אחד סיפר לו אותו הדבר: כל אחד, פעם בחיים, החליט לבקר את יוס'לה. הוא נכנס לביתו של יוס'לה. יוס'לה פותח את כל שערי הלב, ואומר לו: אוי, איזו שמחה לראות אותך. אני מודה לך מעומק הלב. לעולם לא אשכח את הכבוד שבאת לבקר אותי. איך קוראים לך? - אברמ'לה. מה אתה עושה? -שואב מים. כמה ילדים יש לך? - שנים עשר ילדים. אוי ווי, אברמ'לה. לבי שבור. אתה בטח מת מרעב... תגיד לי בכנות: כמה אתה צריך? לו היית נותן לי עשרה רובל בשבוע היית מחיה את הילדים שלי. איפה אתה גר?... והוא מביא קצת יין, קצת מזונות. יושבים שם ומשוחחים.

פתאום, כאילו הוא משוגע, ויוס'לה היה אדם גיבור מאוד - הוא לוקח את אברמ'לה שואב מים וזרק אותו מהבית. והוא אומר לו: אברמ'לה, השתגעתי, אני יוס'לה קמצן, אני אתן לך כסף! אל תעז לבוא עוד פעם. אברמ'לה חוזר הביתה ואומר לאשתו: הוא לא רק קמצן, הוא משוגע לגמרי. והוא שוכח שהוא היה אצל יוס'לה...

וביום חמישי בבוקר, תחת הדלת השבורה של אברמ'לה שואב מים - מעטפה לכבוד שבת קודש, עם עשרה רובל.

רבי קלמן הכריז ביום שבת קודש תענית ציבור ליום ראשון. כל הקהילה הקדושה של קרקוב צריכה להיות בבית הכנסת, לבקש סליחה מיוס'לה, שלא קברנו אותו. הצעקות, הבכיות, התפילות, היו עד לב השמיים. כל אחד צעק בקולי קולות: יוס'לה, עשרים שנה אתה מחיה אותי, והילדים שלי זרקו עליך אבנים... יוס'לה תסלח לי. יוס'לה קמצן קדוש תסלח לי...

אחרי תפילת מעריב, רבי קלמן אמר:

רבותי, אל תלכו הביתה. אני לא מרגיש שיוס'לה כבר סולח לנו. רבי קלמן הקדוש, פתח את ארון הקודש ואמר: יוס'לה... בשם הקהילה הקדושה בקרקוב, אני מתחנן לפניך, תן לי סימן שאתה מוחל לנו. הוא נפל על הרצפה, והשבו חס ושלום יש לו התקפת לב, ואולם הוא רק ישן... בחלומו הוא ראה את יוס'לה, אבל לא כמו שהוא כאן, בעולם מלא שקר. אלא כמו שהוא יושב שם, בגן עדן, מלאים זיו ומפיקים נגה. שבח ונתנים לו...

ויוס'לה אומר: רבי קלמן, אין צורך במחילה, אין צורך בשום דבר. רק תגידו לכל העניים: אני מודה להם מעומק עומק לב, שבאו פעם בחיים לבקר אותי. אני מודה להם כל החיים שלי. תגיד להם: אני יושב כאן, בגן עדן, על יד אברהם אבינו ושרה אמנו, יש לי הכל. אבל דבר אחד אין לי - אין כאן מעטפות... אין כאן עשרה רובל. אין כאן דלת שבורה. אין כאן לב נשבר. הייתי מוכר את כל גן עדן רק כדי לעשות את זה עוד פעם. ורבי קלמן שואל אותו: יוס'לה, איך הרגשת להיות קבור לבד באמצע הלילה? ויוס'לה אומר לו: רבי קלמן, אני כאן בגן עדן, אי אפשר לשקר. לא הייתי לבד. כולם באו - אברהם אבינו, שרה אמנו, יצחק אבינו, עם רבקה אמנו, יעקב רחל ולאה, יוסף הצדיק, משה רבנו, אהרן הכהן, ודוד המלך עם כינור ביד הלך לפני לפנות את הדרך לגן עדן, ואליהו הנביא הלך איתי כל הדרך עד שמצאתי את מקומי הגן עדן...

ויוס'לה אומר: רבי קלמן, אתם מבינים, בכל יום חמישי בבוקר, כשהלכתי בסתר עם כל המעטפות לכבוד שבת קודש, רק הוא הלך איתי - אליהו הנביא...